

První ročník výzkumu Proměny české společnosti je u konce. Daruje na charitu a hlásí první výsledky

Na fotografii zleva: Pat Lyons a Michaela Röschová (SoÚ AV ČR), Marek Uhlíř (Cesta domů), Daniel Prokop (MEDIAN), MUDr. Ivan Peychl (Nemocnice Bulovka), Hana Pirnerová (Pomocné tlapky), Jan Tuček (STEM/MARK), Kateřina Šmolková (Lékaři bez hranic), Pavel Šimoník (STEM/MARK)

Praha 7. prosince

Od července do listopadu 2015 se více než 5 000 českých domácností zapojilo do prvního ročníku výzkumu Proměny české společnosti, pro nějž zajišťovaly terénní sběr dat agentury MEDIAN a STEM/MARK. Oficiální ukončení tohoto společného projektu Sociologického ústavu AV ČR, CERGE-EI a Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity proběhlo 7. prosince v prostorách Sociologického ústavu. Tým vědců bude v dalších měsících údaje od respondentů analyzovat a odpovídat na otázky o životních podmínkách, problémech a postojích českých domácností.

První ročník v číslech

Od 7. července do 9. listopadu oslovili tazatelé agentur MEDIAN a STEM/MARK více než 12 000 domácností po celé České republice. Vzorek oslovených domácností byl vybrán vícestupňovým stratifikovaným náhodným výběrem se stratifikačními kritérii kraje a velikosti místa bydliště. S účastí ve výzkumu souhlasilo 5 220 domácností z 650 obcí. Od dospělých členů domácnosti byly získány odpovědi kombinací rozhovoru s tazatelem a samostatného vyplnění dotazníku, děti ve věku 10 až 17 vyplňovaly krátký dotazník. Na výzkumu pracovalo 300 tazatelů, kteří provedli více než 10 000 hodin rozhovorů.

Výzkum, který pomáhá

Domácnosti zapojené do výzkumu získaly v závislosti na své velikosti finanční odměnu ve výši až 1 100 Kč. Vzhledem k tomu, že agentury MEDIAN a STEM/MARK dlouhodobě rozvíjejí charitativní projekty s několika institucemi, byla domácnostem také nabídnuta možnost předat svoji

odměnu na charitativní účely. Pokud ji využily, volily mezi organizací **Pomocné tlapky**, která provozuje chov a výcvik asistenčních psů, **pediatrickým oddělením Nemocnice na Bulovce**, sdružením **Cesta domů**, jež nabízí odbornou péči umírajícím lidem, a **Lékaři bez hranic**, poskytujícími zdravotnickou pomoc v krizových oblastech.

Pro možnost předat odměnu na charitativní účely se rozhodlo 261 domácností. Celkově respondenti výzkumu **Proměny české společnosti darovali 172 100 Kč**. Obě výzkumné agentury, **STEM/MARK i MEDIAN**, se navíc rozhodly přidat k výtěžku výzkumu další prostředky. Připojila se i dceřiná společnost agentury STEM/MARK **Český národní panel**. **Dohromady se tak při slavnostním ukončení 1. vlny šetření Proměn rozdalo 435 021 Kč.**

O výzkumu Proměny české společnosti

Výzkum Proměny české společnosti patří k největším sociologickým projektům v historii naší země. Jeho cílem je zmapovat životní situaci českých domácností a jejich názory. Mezi výstupy projektu se zařadí nejen vědecké publikace, ale i informace, které mohou být využity k tvorbě sociálních politik.

Respondenti popisují ve výzkumu svoji bytovou situaci, zaměstnání, vzdělanostní dráhu, zdraví a informují také o rodině, z níž pocházejí, nebo o svých dětech žijících v domácnosti i mimo ni. Současně odpovídají na otázky o svých politických postojích a vyjadřují se k řadě společenských problémů včetně životního prostředí, přistěhovalců v České republice nebo sociálních nerovností. Prostřednictvím deníků, do nichž zaznamenávají aktivity předchozího dne, vypovídají respondenti o tom, jak tráví volný čas, kolik času jim zabere dojíždění nebo v jaké denní době nejčastěji sedají k internetu a sociálním sítím. Údaje získané těmito časovými diáři jsou v České republice naprosto unikátní.

Výzkum se bude každoročně opakovat až do roku 2018 a osloveny budou vždy tytéž domácnosti. Právě sledování situace domácností po čtyři roky umožní vyvozovat závěry o příčinách a následcích různých životních kroků a událostí. Za pomoci dat z výzkumu Proměny české společnosti budou odborníci schopni dát odpovědi na otázky jako:

- Jak souvisí kvalita bydlení s naším zdravím?
- Které domácnosti jsou ohroženy pádem pod hranici chudoby? Jaké dopady má krátkodobá chudoba a jaké dopady chudoba trvající roky?
- Pomůže našim dětem v životě, pokud budou chodit déle do mateřské školy?
- Jaké problémy nejvíce trápí dnešní seniory?
- Kolik dospělých dětí žije stále se svými rodiči a jak se podílejí na chodu domácnosti?
- Kolik prarodičů pomáhá s péčí o vnoučata? Jak se jim daří skloubit péči o vnoučata s prací?
- Kdo se stará o stárnoucí rodiče?
- Co dělají dnešní děti ve volném čase a kolik času tráví na sociálních sítích?
- Odkládají mladí lidé rodičovství a proč?
- Co ví Češi o politice a co si o ní myslí?
- Kdo a proč se v české společnosti cítí ve stresu?
- Mají děti podobné politické postoje jako jejich rodiče nebo proti generaci rodičů revoltují?
- Jsou Češi ochotní stěhovat se za prací?

První nahlédnutí do dat

První data z výzkumu nasvědčují, že české domácnosti hodnotí svůj život převážně pozitivně. Ve dvou třetinách domácností jsou všichni dospělí spokojeni se svým životem. V 60 % domácností převládá výborné, velmi dobré či dobré zdraví a ve čtyřech pětinach domácností se všichni členové shodnou na tom, že jsou spokojeni se svým bydlením.

O něco spokojenější Čechy a Češky přitom nalezneme ve vícečlenných domácnostech. Největší míru spokojenosti vykazují ženatí muži a vdané ženy (79 %), následují svobodní a svobodné (75 %), nejmenší životní spokojenost zaznamenáme mezi rozvedenými a ovdovělými (66 %). Ti jsou ale stejně jako svobodní spokojenější, pokud žijí se stálým partnerem. Přítomnost dětí v domácnosti naopak se spokojeností nespojuje. Podobně nenalezneme rozdíly podle pohlaví ani podle velikosti místa bydliště. S největší životní spokojeností se setkáme u mladých lidí, čtyři z pěti lidí do 25 let věku jsou se svým životem spokojeni, poté míra spokojenosti s věkem mírně klesá, ve skupině nad 65 jsou však stále přibližně tři čtvrtiny osob spokojené. Životní spokojenost je silně spjata se zdravotním stavem. Spokojenost hlásí devět z deseti Čechů s výborným zdravím, naopak u těch, kteří si stěžují na špatné zdraví, je to méně než polovina (45 %). Spokojenost stoupá s dosaženým vzděláním a větší životní spokojenost také zaznamenáme u těch, kteří žijí ve vlastnickém bydlení. Za větší spokojeností vlastníků přitom nestojí typ právního užívání bydlení sám o sobě, ale to, že hradit výdaje na bydlení činí vlastníkům méně často potíže.

Ačkoli mezi Čechy převažuje pozitivní hodnocení života, nezanedbatelné množství domácností hlásí špatnou situaci. V 15 % domácností je s životem nespokojen alespoň jeden dospělý člověk, u 8 % domácností jsou to už všichni členové nad 18 let. Zdraví se postupně zhoršuje s věkem, přesto se setkáme i s mladými domácnostmi, které si stěžují na nevyhovující zdravotní stav. Mezi mladšími domácnostmi (nikdo z členů není starší 50 let) se objevuje 8 % těch, v nichž je zdraví všech průměrné či špatné. Míra stresu stoupá s věkem, svého vrcholu dosahuje mezi 45. a 55. rokem a poté klesá, opět ale nejsou výjimkou i starší domácnosti, kde se všichni členové cítí trvale ve stresu. Mezi domácnostmi se členy staršími 60 let je jich 14 %.

Pro vědecký tým jsou tyto prvotní informace základem pro další výzkum. Nespokojenost se životem či špatné zdraví prostupující celou domácností mohou být známkou obtížných životních situací, jimž tyto domácnosti čelí. Vědecký tým se proto dále zaměří na to, jak se spokojenost, zdraví či pocit stresu v čase vyvíjejí a jak souvisí s životními událostmi, jako je ztráta zaměstnání, narození dětí, nemoc v rodině, špatné bytové podmínky či ztráta partnera.

Kontaktní osoba

Mgr. Michaela Röschová
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Jilská 361/1
110 00 Praha 1

e-mail: michaela.roschova@soc.cas.cz

tel.: 210 310 204